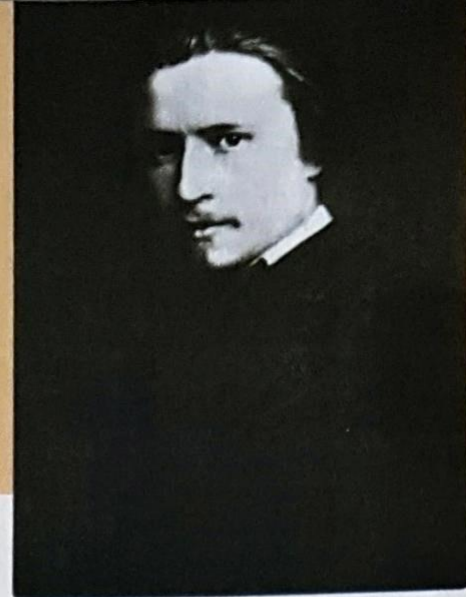

Velemojster samospeva Hugo Wolf

Viharno življenjsko pot in ustvarjalno delo skladatelja Huga Wolfa, božanskega mojstra samospeva, odkrivamo na sprehodu po spominski razstavi v prostorih meščanske hiše v njegovem rojstnem mestu Slovenj Gradcu, ki prikazuje vsa obdobja njegovega kratkega življenja. Po njegovih žilah se je – sicer ‘razredčena’ – pretakala slovenska kri, zato se bomo nekoliko dlje pomudili na prvi postaji.

OTROŠTVO V SLOVENJ GRADCU 1860–1875 15

Leta 1994 je na Ravnah (ČZP Voranc) izšla dvojezična knjiga *Spomini na dom*, ki prinaša spomine na mladost skladatelja Huga Wolfa, letošnjega slavljenca, izpod peresa njegove osem let starejše sestre Modeste. Njene spomine je odkril Jože Leskovar, ravnatelj Glasbene šole v Slovenj Gradcu, na nekem podstrešju na Ptujju. V knjigi je njegov krajši zapis o življenju Huga Wolfa, ki je bil v veliki meri po njegovi zaslugi sprejet med naše pomembne kulturne osebnosti. Prevajalka Tatjana Srebot-Rejec v uvodu opozori na njegove slovenske korenine. Prvi Wolf, ki se je naselil v Slovenj Gradcu, je bil Hugov praded Maximilian. Bil je usnjar in je prišel iz Šentjurja pri Celju. Tam je bil zapisan v krstni knjigi kot Wolf, njegov brat pa kot Vouk, in prav tako njun oče. Hugo je bil že četrta generacija, ki se je pisala Wolf. ‘Voukovski’ izvor družine iz Šentjurja je bil v spominih povsem izbrisan. Hugo je rasel v nemškem

krogu in se je imel za Nemca. Hugo-va mati Katarina Nussbaumer se je rodila v Naborjetu v Kanalski dolini. Njen ded je bil Gorenjec iz Mojstrane in se je pisal Orehovnik, ko se je preselil v Naborjet, je postal Nussbaumer.

Hugo Wolf se je rodil 13. marca 1860 v Slovenj Gradcu kot tretji otrok usnjarja Filipa Wolfa in Katarine Nussbaumer. Dar za glasbo je

podedoval po očetu, ki je bil navdušen glasbenik: igral je violino, kitaro, flavto in harfo, prepeval je v mestnem pevskem zboru, doma pa je ustanovil hišni orkester. 14 Modesta se je spominjala, da si je Hugo kot otrok “za vse na svetu želel imeti kodraste ali vsaj valovite lase”. Ko je

začel hoditi v šolo, še ni imel šest let. Oče je njemu in dve leti starejšemu bratu Maxu priskrbel učitelja klavirja. Na začetku je Hugo zaostajal, nato pa je napredoval s hitrimi koraki. V družini so ohranjali lepo običaje: pričakovanje Miklavža, božično praznovanje, sveti trije kralji ... Leta 1867 je dom in vse bogato imetje uničil požar. Osnovno šolo je Hugo obiskoval na dvojezični štirirazrednici v Slovenj Gradcu in to je bila edina šola, ki jo je dokončal. Ko je bil star deset let, so ga vpisali na nižjo gimnazijo v Gradcu, toda že po šestih mesecih je bil doma. Šolanje je nadaljeval v Št. Pavlu na Koroškem

in nazadnje v Mariboru, vendar se je posvečal samo glasbi, šolski predmeti ga niso zanimali, zato šole ni dokončal. Bil je dober pevec in znal je odlično igrati na klavir in orgle. V Mariboru je že napisal prve skladbe.

KONSERVATORIJ 1875–1877

Očetova sestra Katarina, ki je z družino živela na Dunaju, je bila pripravljena sprejeti Huga na stanovanje in oče Filip je dovolil, da se je Hugo septembra 1875 vpisal na Dunajski glasbeni konservatorij. Vele mestno okolje je v vseh pogledih ugodno vplivalo na mladega glasbenika. Študiral je klavir, harmonijo in kompozicijo. Po uspešnem prvem letniku je preživel počitnice doma, jeseni se je vrnil na Dunaj v lastno najeto stanovanje, ki ga je pogosto menjal. Že po dveh letih študija je moral zapustiti konservatorij zaradi svojega vročekrvnega temperamenta. Odšel je domov in poleti 1877 so nastali prvi ciklusi zborovskih pesmi in samospevov. Novembra se je vrnil na Dunaj trdno odločen uspeti! ¹⁸

OGENJ LJUBEZNI, OBJEM REVŠČINE 1878–1883

Glasbeni študij je nadaljeval sam, razčlenjeval je glasbene partiture mojstrov in se učil na pamet

besedila o harmoniji in kontrapunktu. To je bilo obdobje hude revščine, ki ga je vedno znova prisilila, da je denar za preživetje izprosil od očeta. V hiši zvestih prijateljev se je brezglavo zaljubil v njihovo sorodnico Vally Franck in v opoju ljubezni je iz njega privrel prvi cikel samospevov na pesmi Heinricha Heineja. Po treh letih je Vally to občutljivo zvezo prekinila. Leta 1879 je s prijateljem in sošolcem Gustavom Mahlerjem nekaj časa delil stanovanje in navdušenje nad Wagnerjem in Brucknerjem. Leta 1881 je bil nekaj mesecev v Salzburgu drugi dirigent opere.

GLASBENI KRITIK 1884–1887

Wolf je neizmerno občudoval glasbo Richarda Wagnerja, ¹⁶ ki mu je bil tudi največji vzornik, zato ga je njegova smrt (1883) zelo prizadela. Zvestim prijateljem je uspelo najti rešitev za Wolfove brezizhodne

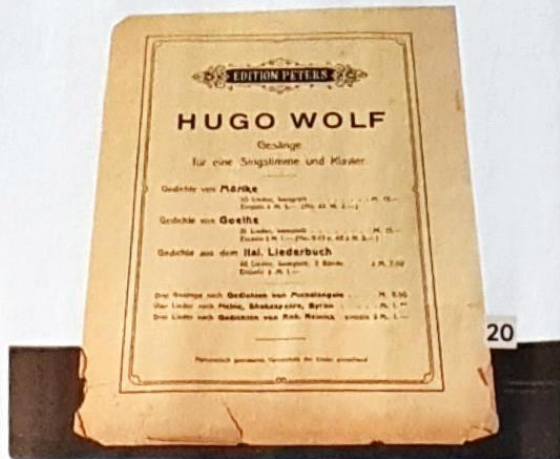

gmotne razmere: priporočili so ga uredniku bulvarnega lista Wiener Salonblatt, v katerem je od januarja 1884 v naslednjih treh letih v tedenski rubriki objavljaval ocene in kritike dunajskega glasbenega dogajanja, ¹⁷ prostor pa je nemalokrat izrabil za kulturno politične in osebne strupene polemike, s katerimi si je prislužil naziv *der wilde Wolf* (divji Volk). Njegovi domači, zlasti oče, so ga opozarjali, naj bo zmernejši. Očetova nenadna smrt 9. maja 1887 ga je zelo prizadela in prenehal je s pisanjem. Spet se je posvetil glasbenemu ustvarjanju in se rešil iz depresije.

ČUDOVIT ČAS USTVARJALNOSTI 1888–1891

Jeseni 1887 sta pri neki manjši založbi izšla prva dva zvezka njegovih samospevov, kar ga je neizmerno razveselilo in mu vlilo novih ustvarjalnih moči. ²³ Prelomni trenutek je pomenil njegov ciklus pesmi na verze Eduarda Morikeja. Tri dni po svojem 28. rojstnem dnevu (16. marca 1888) je ustvaril prvega izmed nesmrtnih samospevov na lirske predloge tega pesnika, v navdahnjeni delovni vnemi jih je do 9. maja uglasbil kar 43! Prerodil je nemški samospev (Lied). ¹⁹ Velika mojstra samospeva Franz Schubert in Robert Schumann sta v samospevih iskala vedno tesnejšo povezavo besedila in glasbe, Wolf pa je to izročilo nadaljeval. Vedno bolj si je prizadeval, da bi stopil pesem in melodijo, tako da bi samospev postal nekaj 'govorjenega'. Angleški muzikolog Ernest Newman, ki velja za enega najboljših poznavalcev Wolfovega opusa, je zapisal: »Nikoli ni bilo bolj resnične glasbe v pravem pomenu besede. Wolf se tako rekoč nikoli ne ponavlja v samospevih; vsak značaj je orisan po živem zgladu.« V obdobju 1888–1892 je Hugo Wolf napisal večino samospevov, ki so mu prinesli nesmrtnost. Ustvaril je več skupin nepresegljivih skladb na verze nemških pesnikov Morikeja, Goetheja, Eichendorffa, Kellerja, Heineja. Napisal je preko 300 samospevov, ki so izšli v zbirkah:

Goethejeve pesmi (51), Morikejeve pesmi (53), Eichendorffove pesmi (43), Španska pesmarica (30), Italijanska pesmarica (46) in več manjših zvezkov.

URESNIČENE SANJE – OPERA CORREGIDOR 1895–1896

Ustvarjalna obdobja so občasno pretrgali meseci molka, ko je bil brez navdih in se je mučil v depresiji. Od decembra 1891 do aprila 1895

mu ni uspelo uglasbiti niti enega samega samospeva. Veliko je potoval in po dolgih letih iskanja našel ustrezno operno predlogo in možnost, da uresniči najbolj željo: postati slavni (in bogat) operni skladatelj. Ta operna predloga je bila novela španskega pisatelja Alarcona *Trirogeljnik* (kasneje preimenovane v *Corregidor*). ²¹ V drugi polovici leta 1895 je dokončal klavirski izvleček, nato pa še instrumentacijo opere. Sledilo je razočaranje, ker je dunajska Državna Opera ni kazala zanimanja za Wolfovo delo. Premiera v Mannheimu junija 1896 je doživela velik uspeh, a kljub temu opere niso uvrstili v spored naslednje sezone.

SLOVO IN POSMRTNA SLAVA 1903

Svoje življenjsko delo je kronal s tremi samospevi na sonete velikega Michelangela prti koncu marca 1897. Po hudem sporu z nekdanjim prijateljem Gustavom Mahlerjem, ker je Dunajska opera zavrnila njegovo opero, se mu je zmešalo, ²⁴ v zasebni kliniki se mu je zdravje izboljšalo, po poskusu samomora septembra 1898 so ga prepeljali v

državo umobolnico, kjer je 22. februarja 1903 končal svojo viharno življenjsko pot. Pokopan je na dunajskem Centralnem pokopališču blizu Beethovna in Schuberta. ²²

Že nekaj tednov po njegovi smrti je izšel prvi del monografije, ki jo je napisal Ernst Decsey, ki vzbudi veliko zanimanje za tragičnega umetnika in njegovo delo. Wolfovi samospevi postanejo redni spored koncertnih večerov. Angleški muzikolog Ernest Newman v svoji monografiji leta 1910 Huga Wolfa postavi na čelo velikih skladateljev samospeva, celo pred Schuberta. V Avstriji, Nemčiji, drugod po Evropi in tudi izven nje ustanovljajo Društva Huga Wolfa, ki skrbijo za popularnost njegovega skladateljskega opusa. ²⁵ Po zaslugi ravnatelja Glasbene šole v Slovenj Gradcu Jožeta Leskovarja končno od osemdesetih let dalje Wolfa primerno cenijo tudi v rojstnem Slovenj Gradcu in v Sloveniji. ²²

